

Temanotat 3 – Eksisterende og udvikling af nye feedbackstrukturer på uddannelserne

Elisabeth Lauridsen Lolle, Institut for Læring og Filosofi

Margit Saltofte, Institut for Læring og Filosofi

Der eksisterer allerede feedbackstrukturer på nogle uddannelser i større eller mindre omfang, det kan være i forbindelse med enkelte moduler eller som en del af gruppearbejde f.eks. som en procesbeskrivelse i forbindelse med et projekt.

Dette temanotat indeholder dels en beskrivelse af en eksisterende feedbackstruktur som et selvstændigt modul på Læring og forandringsprocesser, samt et udviklingstiltag der har kørt på International Marketing (IM) og International Business Economy (IBE) ud fra et tiltag der har kørt på Teknoantropologi.

Eksisterende feedback strukturer på LFP

På Læring og forandringsprocesser (LFP) er portfolio et selvstændigt modul, der kører fra 7. semester og afsluttes på 9. semester med en mundtlig eksamen. Modulet har et dobbelt sigte, for det første som metode til støtte for egen læring, hvor de studerende har fokus på deres egne refleksioner omkring den faglige udvikling og læring, og skal finde en måde at fastholde og dokumentere dette, så de får en erfaring med både det at være reflektive og det at samle refleksionerne. Dette bliver et redskab, de kan navigere med i forhold til deres egen uddannelse, hvor de får arbejdet med, hvem de er i forhold til fællesskabet af studerende. For det andet er det et fagfelt, der studeres i teori og i praksis, hvor de får teoretiske og didaktiske redskaber til at kunne analysere deres egen portfolio, som udgør det empiriske grundlag for den mundtlige eksamen. Portfolioen er opbygget af refleksioner over de studerendes egen læreproces igennem studiet. Undervisningen er bygget op af forelæsninger og workshops og følger de studerendes vej i studiet, hvor de studerende arbejder med at reflektere dels over deres læring på vejen igennem studiet, dels over hvilke kompetencer de efterfølgende kan sætte i spil.

Aftalerne med praksis skal de studerende selv styre, både mht. at finde dem og til at etablere aftalen. Der er ingen undervisning, der som sådan støtter dette arbejde. Sidste år samarbejdede Karriere VIP fra Instituttet med AAU Karriere om at etablere en praksisbørs, så de studerende kunne etablere kontakt med virksomheder, men AAU Karriere kunne ikke finde nogle virksomheder, og dermed blev praksisbørsen aflyst. I forårssemestret 2019 samarbejder portfoliokoordinatoren med AAU Match sammen med koordinatoren på de to andre kandidatstudier på instituttet (Anvendt

Filosofi og It, Læring og Organisatorisk Omstilling) om at etablere en praksisbørs for de kommende 9. semesters studerende.

På 9. semester er der i portfolioundervisningen øvelser med særligt henblik på praksis. Eksempelvis øvelser med at identificere kompetencer, for at sætte ord på deres fagidentitet til brug dels for at finde en relevant praksis, og dels til at skulle præsentere sig selv og sine kompetencer for denne praksis. De arbejder også med refleksioner om mere overordnede mål for praksisopholdet, der afspejler dualiteten i det at blive kollega og samtidig at være studerende. En del af portfolioarbejdet er at komme fra læringsportfolioen til præsentationsportfolioen, der sætter ord på de studerendes kompetencer.

De studerende arbejder både individuelt med portfolio, i par og i grupper sammensat i undervisningen. De sidste to år er der blevet eksperimenteret med at danne portfoliogrupper på 7. semester, hvor de studerende kan diskutere deres arbejde med portfolio og give hinanden feedback. En del grupper kommer dog slet ikke i spil bl.a. fordi det er en ekstra gruppe, en gruppe udover projektgruppen, og mange studerende har svært ved at overskue forskellige typer af gruppearbejde. Nogle studerende tager af sig selv faglige og gruppe-refleksioner med i projektarbejdet, også selv om det kun er obligatorisk på 7. sem. som en del af projektet.

Som en del af PBL arbejder man med peer-feedback. Det er noget mange studerende har svært ved, fordi de i højere grad ser underviseren som en ressource end de medstuderende. Der er en frygt for ikke "at gøre det rigtigt" ved at diskutere med de andre studerende, fremfor undervisere og vejledere. De har brug for at vide, "at de er på rette vej".

Der er derfor god grund til at indarbejde format med peer-feedback endnu tydeligere i undervisningen. Eftersom de fleste studerende er alene ude i praksis og derfor typisk også skriver alene, kunne det være en ide allerede på 8. semester at danne studiegrupper, som kunne fungere som en feedbackstruktur til både projekt og praksis. Det kunne understøttes i det arbejde, der allerede pågår i undervisningen på 9. sem. om etik og om roller.

Udvikling af nye feedbackstrukturer på IM og IBE

Der har indgået repræsentanter for alle tre uddannelsesområder i udviklingsgruppen under dette projekt; Reimer (Business uddannelserne: IM og IBE), Elisabeth (LFP), Margit (LFP og Techno-Anthropology). De tre uddannelsesområder har forskellige grader af undervisning i, indarbejde og anvendelse af portfolio i uddannelsen. Hvor LFP har det som en del af hele uddannelsens struktur samt et fagligt tema i sig selv, Techno Anthropology studerende har arbejdet med portfolio i deres feltarbejde på 5. semester, hvis de har taget bachelor uddannelsen forud samt på 9. semester som en strukturering af refleksion i kurset Reflexive Project Design. Business uddannelserne bliver ikke undervist indenfor dette område og har ikke mulighed for undervisning på 9. semester, da mange tager praktik i udlandet. Derfor har vi på baggrund af erfaringer fra de to andre uddannelser søgt at opbygge en model, som er afprøvet på business; nærmere beskrivelse nedenfor.

Vi har i gruppen arbejdet på at få udviklet et feedback værktøj, der kan tilgodese uddannelser hvor der under praksis/praktikforløbet ikke er planlagt undervisning og de studerende for en stor dels vedkommende ikke er i landet i denne periode. IM og IBE har i den forbindelse en god case til at afprøve det feedback struktur, der er oprindeligt er udviklet i forbindelse med indførslen af praksis/praktikforløbene på Techno-Anthropology uddannelsen og i sin refleksionsform over læring er inspireret af LFPs Læringsportfolio tilgang. Begge uddannelsers portfolio struktur er imidlertid i år blevet udviklet ud fra gensidig inspiration mellem uddannelserne, udformet ud fra Elisabeth og Margits samarbejde.

På IM og IBE er på 7. semester i efterårssemesteret 2018 blevet afprøvet en pilot version af en refleksionsform der forbinder sig med CV arbejde og opbyggelse af fagprofil. Dette sker med Karrierecentret som et mellemlid, i og med at de ligeledes er opmærksomme på potentialet i denne understøtning af læring og arbejdsprocesser, der i højere grad er lokaliseret uden for universitetet. Deres interesse er bl.a. at gøre de studerende mere afklarede omkring egne kompetencer og bevidst om hvilken fagprofil de opbygger. Dette stemmer godt overens med hvad vi allerede har erfaringer med på LFP og Techno-Anthropology samt hvad man på Business uddannelserne kan se et behov for. Det kom tydeligt til udtryk ved et møde mellem repræsentanter fra disse uddannelser og fra Karrierecentret samt Elisabeth og Margit.

De to uddannelser IM (International Marketing) og IBE (International Business Economy) er valgt til eksperimentet for på den ene side at hente data om refleksion i en uddannelse, hvor det ikke ligger tæt op af fagligheden, som på LFP eller op af uddannelsens grundlæggende faglige metoder; som på bacheloruddannelsen i teknoantropologi, hvor refleksion over videnskabelse og egen faglige læring ligger som et portfolio fag i forbindelse med at 5. semesters deltagerobservationer i projektet.

På baggrund af denne afprøvning, som Margit varetog og sidenhen reflekterede over – i første omgang med tilstedeværende repræsentanter fra Karrierecentret og sidenhen mere overordnet i forhold til nærværende projekt.

I refleksionsformen lå en synliggørelse eller dokumentation af henholdsvis IM og IBE 7. semesters studerendes konkrete erfaringer fra første semester af deres kandidat studie. De studerende blev introduceret til en portfolio tankegang, hvor dokumentation af konkrete studieaktiviteter og erfaringer danner baggrund for en faglig refleksion over læring og faglige kompetencer; forholdet mellem "backstage" og "frontstage" i dokumentation og refleksion over læring (Saltofte & Krill 2017).

Undervisningen som optakt til de studerendes dokumentation og refleksion over læring, omhandlede dels læringsportfolio (Saltofte & Krill 2017) og hvordan arbejdet med at etablere en refleksiv distance til den viden (faglig såvel som mere personlig) der oparbejdes som studerende, kan føre til nye erkendelser om egen faglig profil. "Skjult viden" og hvordan den kan synliggøres ved

individuellet at arbejde med at dokumentere samt i gruppearbejde kan gøre det implicite mere eksplicit ved at skulle forklare det for udenforstående.

De konkrete refleksionsøvelser indlagt i undervisningen omhandlede individuelle overvejelser over hvad det vil sige at være studerende inden for den konkrete uddannelse, hvilken betydning ens baggrund forud for studiet spiller samt hvad de var blevet bedre til/havde lært på nuværende tidspunkt. Efterfølgende præsenterede de studerende denne refleksion underbygget med konkrete eksempler, for medstuderende i tilfældigt sammensatte grupper.

I forbindelse med design af eksperimentets refleksionsform har Margit Saltofte arbejdet videre med at undersøge hvordan port folio arbejdsformer ligeledes kan danne grund for en mere procesorienteret og refleksiv forståelse af opbygge et CV. Herunder særlig hvilken betydning CV opbygning og den refleksion eller evaluering, der kan ligge i dette, kan have for at på samme tid formulere sin faglige profil og begyndende fagidentitet samt at kommunikere den. En refleksiv backstage – frontstage bevægelse, der har en hel del lighedspunkter med en lærings portfolio (Saltofte & Krill 2017). Dette potentiale blev undervejs i projektet tydeligt i Margit Saltoftes vinklede interesse for hvordan 5. semester teknoantropologi studerende arbejdede med portfolio, og inden for hvilke aspekter, den havde betydning som en måde at formulere og tydeliggøre en vanskelig definerlig faglighed – bl.a. i forhold til en omverden og senere mulige arbejdsgivere. Det resulterede i et kvalitativt interview med en teknoantropologi studerende, der netop formulerede et behov for og interesse i at arbejde med portfolio, der i indhold og tid strækker sig ud over hvad der er relateret til opfyldelse af fagmålene på kurset. Foranlediget af ukendskab til den nye uddannelse Teknoantropologi har denne studerende sat sig for at for at dokumentere og fremreflektere hvilken betydning de forskellige fagelementer og hans specifikke erfaringer og læring har for opbyggelse af fagprofil og –kompetencer.

Margits observationer som del af undervisningen på Teknoantropologi samt det konkrete interview førte til at betragte portfolio arbejdsformen som en måde at underbygge et CV. Desuden kunne "CV – opbygning" ses som et aktivt dokument, der fastholder og synliggør og dermed potentielt føre til en skærpet kommunikation af faglig identitet baseret på konkrete læringserfaringer.

Dette interview indgår ligeledes som baggrund for at opbygge det konkrete refleksionselement på IM og IBE i slut januar 2019, der hermed indgår i en afslutning på deres 7. semester. Selve eksperimentet kom til at indgå i et kursusforløb, som Karrierecentret AAU varetog som opfølgning af deres første undervisning med de studerende i starten af deres uddannelse.

Målet for eksperimentet var at give de studerende en konkret erfaring med i grupper at udveksle erfaringer og sidenhen introducere dem for et perspektiv til at reflektere over øvelserne.

I den efterfølgende plenum var der på hver uddannelse et par studerende, der gav udtryk for at de ved øvelserne var kommet i tanke om erfaringer forud for deres uddannelse, som de brugte i deres nuværende studie og som havde betydning for deres forståelse og opbygning af fagprofil. En læring

eller synliggørelse af kompetence de formentlig ikke ville være kommet i tanke om, hvis det ikke var for den konkrete evaluering og refleksion. Hovedindtrykket fra eksperimentet var imidlertid at det var vanskeligt for de studerende at arbejde med dokumentation af erfaringer og forstå hvordan og hvad der kan være relevant at reflektere over og til hvilket formål. Dette skyldes særlig to elementer:

- At de er uvante med at reflektere over egne læringsprocesser samt at sprogliggøre disse over for medstuderende.
- At eksperimentet var indlagt i et undervisningsforløb fra Karrierecentret, der var bygget op ud fra et arbejdskoncept hvor der indgik nogle bestemte artefakter og forståelsesrammer. Den havde nogle studerende vanskeligt ved at tænke ud over, pga de to elementer lå i forlængelse af hinanden.

Konklusionen og dermed anbefalingerne i forhold til at indarbejde en refleksiv tilgang omkring egen læring på et kandidat studie, er derfor at det kræver at elementet bliver gennemgående og tilbageværende, samt at det løbende i studiet forbindes med at opbygge fagidentitet. En helt konkret måde dette kan foregå er ved at det er et fast indslag at skulle arbejde med en portfolio lignende tilgang til erfaringer og kompetence, som del af semestrenes både del og endelige evalueringer. Desuden vil den gennemgående dokumentation, sprogliggørelse og kommunikation af egne kompetencer, kunne forbindes med en løbende CV skrivning. At evaluering på den måde i højere grad bredes ud til at blive "formativ" (Saltofte & Krill 2017 bl.a.) og ikke udelukkende til at kvalitetssikre uddannelsen, giver mulighed for at de studerende kan se dokumentations og refleksionsprocesser som meningsfulde i forhold til bevidst- og sprogliggørelse af faglige og individuelle kompetencer.

Det anbefales imidlertid at der i "CV-skrivning" som aktivitet og konkret form, gives mulighed for at denne kan tage et individuelt præg fx ved at der ikke foreskrives ét fast design, men lægges op til at den enkelte selv kan vælge, det der er mest meningsfuldt og læringsmæssigt motiverende at arbejde med. Herunder bl.a. at eksplicite muligheden for at deres bachelor uddannelse kan have erfaringer med metoder de kan arbejde videre med.

Desuden har eksperimentet bidraget med ny viden om, at der med fordel i starten af kandidatuddannelser kan foretage individuelle og gruppe refleksionsøvelser, hvor den enkelte studerende tydeliggør sine bachelor kompetencer og hvilken betydning de har for deres tilgang til kandidaten og herved åbner op for den individuelle faglige profilskabelse som en løbende proces igennem kandidatstudiet.